

تأثیر دارویی آویشن شیرازی (*Zataria multiflora*) بر کیست هیداتید

*محمد مزروعی سبدانی

استادیار گروه دامپزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافت
*نویسنده مسئول: mohammadmazrouei93@gmail.com

چکیده

کیست هیداتید یک بیماری مشترک بین انسان و دام بوده و مرحله نوزادی کرم نواری اکیونوکوکوس گرانولوسوس است. استفاده از داروهای ضد انگل در درمان علاوه بر مصرف طولانی مدت آن ها، احتمال بروز عوارض جانبی و عود مجدد را نیز در پی دارد. استفاده از آویشن شیرازی به عنوان یک جایگزین برای داروهای ضد انگل علاوه بر درمان، باعث افزایش سیستم ایمنی شده و کاهش عوارض دارویی را نیز به همراه دارد. هدف از انجام این مطالعه معرفی یک روش جدید برای درمان این بیماری بوده تا علاوه بر ارتقای بهداشت جامعه و درمان بهتر بیماران مبتلا به کیست هیداتید، باعث کاهش ضررهای اقتصادی به جمعیت دامی کشور شود.

مقدمه

کیست هیداتید یک بیماری مشترک بین انسان و دام بوده و مرحله نوزادی کرم نواری اکیونوکوکوس گرانولوسوس است. این کرم در روده باریک سگ ها و بعضی از سگ سانان زندگی کرده و حیوان آلوده تخم های این کرم را همراه با مدفوع خود از بدنش خارج می کند. گاهاً انسان بر اثر خوردن سبزیجات، میوه جات، آب و غذای آلوده، و حیواناتی مثل گاو و گوسفند که به چرخه غذایی انسان بر می گردند با خوردن علوفه یا آب آلوده به این تخم ها باعث ایجاد کیست هیداتید در بدن خود می شوند. رایج ترین محل ایجاد کیست در کبد و سپس ریه ها می باشد. موارد کمتری نیز در طحال، کلیه، قلب، استخوان و سیستم عصبی دیده شده است. علائم بالینی این بیماری در انسان و حیوانات بسته به تعداد، اندازه و محل ایجاد کیست ها متفاوت است (Moazeni, 2007; Moro and Schantz, 2009).

اپیدمیولوژی بیماری هیداتید به این صورت است که این بیماری تک گیر بوده و در تمامی مناطق ممکن است به وجود آید، مرگ و میر در این بیماری معمولاً کم اتفاق می افتد ولی در صورت درگیری درمان آن هزینه بر و مشکل است (Craig and Pawlowski, 2002). به علت شیوع بالای این بیماری و عوارض جدی و خطرناکی که در انسان و ضررهای اقتصادی زیادی که در دام ایجاد می کند، درمان این بیماری توسط روش های کم خطر تر، کارآمد تر و کم هزینه تر از معضلات جوامع بشری بوده و می باشد. درمان هایی که تاکنون برای بهبود این بیماری انجام می گرفته استفاده از مشتقات کاربامات بنزیمیدازول مثل مبندازول و آلبندازول می باشد. بنزیمیدازول ها با دوز روزانه بالا و به مدت طولانی مصرف می شوند و عوارض جانبی زیادی از جمله لوکوپنی، افزایش ترانس آمیناز کبدی و ریزش مو در بیماران مشاهده شده است، انجام اعمال جراحی راه دیگر است که برای درمان این کیست ها انجام می گیرد و علاوه بر خطرات و عوارض جراحی احتمال عود مجدد بیماری را به همراه دارد (Moazeni, 2000; Khanfar, 2004). برخی محققان به این نتیجه رسیدند که عصاره بعضی گونه های گیاهی از جمله آویشن ممکن است روی بقای پروتواسکولکس ها یا جلوگیری از ایجاد کیست هیداتید ثانویه موثر باشند که این آویشن شیرازی (*Zataria Multiflora*) یک گیاه معطر و متعلق به خانواده نعنا (*Lamiaceae*) است، (Yones et al., 2011).

هدف از انجام این مطالعه معرفی روش های جدید برای درمان این بیماری مشترک بین انسان و دام است.

در سال ۲۰۱۴ مودنی و همکاران بر روی ۸۰ موش آزمایشگاهی که به روش داخل صفاقی آلوده به پروتواسکولکس انگل اکیونوکوکوس گرانولوسوس شده بودند مطالعات خود را شروع کرده و به این نتیجه رسیدند که عصاره آویشن شیرازی اثرات پیشگیری و درمانی چشم گیری بر روی درمان این موش ها داشته است (Moazeni et al., 2014).

همچنین طبق مطالعاتی که توسط جعفری و همکاران (۲۰۲۰) که بر روی ۵۰ بیمار آلوده به این انگل انجام گرفت، استفاده از عصاره آویشن شیرازی در بیماران مبتلا باعث کاهش آنزیم های کبدی و یک داروی محافظ کبد قلمداد شد (Jafari et al., 2020).

در مطالعه ای دیگر که توسط پرهیزگار و همکاران (۱۳۹۵) بر روی ۸۰ موش سوری انجام گرفت، آن ها دریافتند که استفاده از عصاره آویشن شیرازی به خصوص فرم ثانوی آن همزمان با آلبندازول می تواند موجب مهار عملکرد Th2 شده و بدین ترتیب در تعادل سایتوکاین ها و بهبود پاسخ ایمنی علیه کیست هیداتید مفید می باشد (پرهیزگار و همکاران، ۱۳۹۵).

نتیجه گیری

طبق مطالعات انجام شده و اثرات درمانی و پیشگیرانه خوبی که آویشن شیرازی دارد و نظر بر اینکه استفاده از این گیاه عوارض اندکی در بیماران مبتلا به همراه داشته و به دلیل افزایش سیستم ایمنی و ایجاد تعادل در واسطه های التهابی و سایتوکاین ها، پیشنهاد می شود از این گیاه در درمان بیماران مبتلا به کیست هیداتید استفاده گردد.

منابع

پرهیزگار، ن.، حیدر پور، م.، برجی، ح.، مودنی، م. (۱۳۹۵). اثرات تجویز آویشن شیرازی (*Zataria multiflora*) بر تعادل سایتوکاینی Th1/Th2 (IFN- γ /IL4) در موش های آزمایشگاهی آلوده با کیست هیداتید، همایش بیماری های مشترک بین انسان و دام، اصفهان، ایران.

Craig, P., & Pawlowski, Z. (2002). Cestode zoonoses: echinococcosis and cysticercosis. an emergent and global problem, Iso press, Amsterdam.

Jafari, A., Moazeni, M., Hosseini, S.V., Khazraei, H., Nematollahi, S., & Tadayon. S.M.K. (2020). Alteration in Hematological and Biochemical Parameters Following the Long-Term Consumption of *Zataria multiflora* Essential Oil in Patients Infected with Liver Hydatid Disease. *Annals of Colorectal Research*, 8(1), 17-22.

Khanfar, N. (2004). Hydatid disease: a review and update. *Current Anaesthesia & Critical Care*, 15(3), 173-183.

Moazeni, M. (2000). Hydatidosis in man and animals in Shiraz. 13th International congress of Geographic Medicine, Shiraz, Iran.

Moazeni, M. (2007). Acquaintance with the most important parasitic Zoonoses. 2nd ed. Shiraz, univeristy press.

Moazeni, M., Larki, S., Saharkhiz, M., Oryan, A., Ansari Lari, M., & Motabi Alavi, A. (2014). In Vivo Study of the Efficacy of the Aromatic Water of *Zataria multiflora* on Hydatid Cysts. *Antimicrobial Agents and Chemotherapy*, 58(10), 6003-6008.

Moro, P., & Schantz, P.M. (2009). Echinococcosis: a review. *International Journal of Infectious Diseases*, 13(2), 125-133.